

Огляд лікарських рослин з антигельмінтною та протипаразитарною активністю

Куц Н.О., Гербіна Н.А.

Національний фармацевтичний університет

Кафедра заводської технології ліків

(м. Харків, Україна)

n.a.gerbina@gmail.com

За останні роки значно збільшилася поширеність паразитарних захворювань в Україні. За даними ВООЗ кожна людина протягом свого життя неодноразово хворіє паразитарними захворюваннями. При цьому в Україні кожен третій заражений гельмінтами, які чинять несприятливу дію на організм. Їх вплив призводить до розвитку поліавітамінозу зі зниженням апетиту, маси тіла та опірності організму до несприятливих факторів та порушення метаболізму [2,7].

У сучасній медицині використовується велика кількість антигельмінтних синтетичних препаратів, які можуть викликати ряд побічних ефектів, тому на сьогодні є актуальним альтернативне лікування – засобами на основі рослинної сировини. Крім того, антигельмінтні фітозасоби відіграють роль етіотропних препаратів у випадках слабкої чутливості збудників до хіміотерапевтичних засобів [8, 12].

За даними аналізу інформаційних джерел було виявлено, що антигельмінтну та протипаразитарну дію проявляють такі рослини: гвоздика, кардамон, імбир, часник, кропива, дурман, полин, айр, лавр, гарбуз, пижмо, звіробій та ін. [3,5,10-11]

Найчастіше використовують пижмо. Ця рослина містить природну гіркоту – туйон. У результаті численних досліджень було доведено, що ця речовина має високий ступінь глистогінних властивостей. Пижмо показане при лікуванні аскаридозу, опісторхозу, лямбліозу, ентеробіозу.

Гвоздика також має широкий спектр протипаразитарної дії – це круглі, стрічкові і плоскі глисти, найпростіші, бактерії, грибки і віруси. Протипаразитарна дія гвоздики виявляється при знаходженні паразитів у плазмі, мозку, в нервовій і репродуктивній системах [11].

Поряд з гвоздикою застосовується кардамон. Ця рослина допомагає позбутися виключно гельмінтів, які знаходяться в кишечнику та легенях.

Корінь імбиру також здатний боротися з безліччю паразитів людського організму: від гостриків та аскарид до ехінококів і лямблій [10].

Як фітопрепарат широкого спектру дії застосовують лікарську рослинну сировину кропиви. Як і дурман вона здатна впливати на аскариди у бідь-якій стадії розвитку, ехінококи, легеневий сисун, шистосом, анкілостом, одноклітинні паразити ока. Речовини, що входять до складу рослин пригнічують їх життєдіяльність [7].

Звіробій дуже часто використовується у складі зборів разом з материнкою, його протипаразитарні властивості проявляються в основному в органах системи дихання та ШКТ. Завдяки цій траві виводиться велика кількість різних видів гельмінтів [1,10].

Широке застосування також знаходить насіння гарбуза. Основною діючою речовиною цієї рослини є кукурбітин. Кукурбітин - це рослинна отрута, безпечна для людини, але токсична для глистів, особливо для представників стрічкових видів та нематод. Потрапляючи всередину, речовина змінює рухову активність паразита, викликаючи спочатку розслаблення, а потім контрактуру м'язів. При цьому за рахунок перестальтичних хвиль гельмінт виводиться назовні. На відміну від засобів, створених фармацевтичною

промисловістю, насіння гарбуза вважається сировиною для безпечних (нетоксичних) і доволі надійних протигельмінтних препаратів [4,9].

Полин також знаходить широке застосування в паразитології, особливо при лікуванні опісторхозу, лямбліозу, аскаридозу, ентеробіозу. Але для більшого лікувального ефекту її приймають разом з іншими глистогінними травами - пижмо, багном, чистотилом, березою, лепехою, тирличем, сосною, звіробоем, волоським горіхом та ін.[6]

Враховуючи актуальність проблеми паразитарних захворювань та широке розповсюдження лікарських рослин з достатньою сировинною базою на території України, створює передумови для розробки і впровадження у промислове виробництво нових безпечних фітопрепаратів.

Література

1. Бодня, Е. И. Актуальные подходы в лечении гельминтозов / Е. И. Бодня // Інфекції у дітей. – 2016. – №3 (71). – С. 111-116.
2. Бодня, Е. И. Проблема паразитарных болезней в современных условиях / Е. И. Бодня // Сучасні інфекції. — 2009. — № 1. — С. 41-44.
3. Большая энциклопедия лекарственных растений / Гл. ред. Г. А. Непокойчицкий. – М. : ООО Изд. дом «АНС», 2006. – 960 с.
4. Имамкулиев, К. Д. Гельминтозы у детей в Российской Федерации: распространенные нозоформы, общая клиническая характеристика и современные лекарственные средства для специфического лечения / К. Д. Имамкулиев, А. С. Довгалёв, Т. И. Авдюхина // Педиатрия. – 2014. – №1. – С. 5-9.
5. Лечение паразитарных болезней человека с помощью БАД / Т. Н. Чернышева, Т.П. Апухтина, А.Ф. Новиков, П.В. Дружинин // *Medicina Altera*. — 2001. — № 1. — С. 33-37.
6. Марушко, Ю. В. Современное состояние проблемы гельминтозов у детей. Вопросы диагностики и лечения / Ю. В. Марушко, М. Г. Грачева // Современная педиатрия. — 2012. — № 3 (43). — С. 1-5.
7. Медицинская паразитология: Учебное пособие / Под ред Н. В. Чебышева. – 2012. – 304 с.: ил.
8. Мнушко, З. Н. Заболеваемость гельминтозами и обеспеченность населения лекарственными средствами для их лечения / З. Н. Мнушко, Ю. В. Попова // Провизор. – 2006. – № 3 – с – 3 – 6.
9. Мочалова, А. А. Взгляд на проблему гельминтозов и паразитозов на современном этапе / А. А. Мочалова, И. Б. Ершова // Актуальная инфектология. — 2014. — № 2 (3). — С. 17-19.
10. Сучасна фітотерапія : навч. посіб. / С. В. Гарна, І. М. Владимірова, Н. Б. Бурд та ін. – Харків : «Друкарня Мадрид», 2016. – 580 с.
11. Турищев, С. Н. Фитотерапия: учеб. пособие для студ. / С. Н. Турищев. – М. : Медицина, 2003. – 304 с.
12. Юлиш, Е. И. Клиника, диагностика, лечение и профилактика гельминтозов у детей / Е. И. Юлиш // *Новости медицины и фармации*. — 2011.— № 11–12. — С. 371-372.